

(बौद्ध धम्माचे प्रवर्तक तथागत बुद्धाने आपल्या धम्माचा प्रचार व प्रसाराकरीता पहिल्यांदा भिक्खू संघाची स्थापना केली. त्यानंतर त्यांनी काही वर्षांनंतर स्त्रियांच्या मुक्ति करीता, कल्याणाकरीता, भिक्खूणी संघाची स्थापना केली. भिक्खुणी संघाची स्थापना करण्याकरीता महापजापति गोतमी व आयुस्मान आनंद यांनी तथागत बुद्दाला बराच आग्रह केलेला होता. कारण पुरूषाप्रमाणेच स्त्रियांना सुद्धा समाजाच्या कल्याणाकरीता व स्वताच्या मुक्ति करीता, स्वातंत्र्याकरीता ज्ञानाची प्राप्ती करता येईल, स्वतंत्र व मुक्त व विशुद्ध जीवन जगता येईल या करीता भिक्खूणी संघाची स्थापना करणे आवश्यक होते. या पाठातून निश्चितपणे आपल्याला भिक्खूणी संघाचे महत्व लक्षात येईल.)

एकं समयं भगवा वेसालियं विहरति कूटागार सालायं। तस्मिं काले सुध्दोदनमहाराजा सेतच्छतस्सेव हेट्ठा व अरहत्तं सच्छिक्त्वा परिनिब्बायि। अथ महापजापति गोतमिया पब्बज्जाय चित्तं उप्पज्जि। ततो रोहिणीनदीतीरे कलहविवादसुतन्तदेसनाय परियोसाने निक्खमित्वा पब्बजितानं पञ्चन्नं कुमारसतानं पादपरिचारिका एकज्झासया व 'मयं सत्थुसन्तिके पब्बजिस्सामा' ति अवोचिंसु। ततो ता सब्बा महापजापतिं अगं कत्वा पमुखं कत्वा सत्थुसन्तिकं अगमिंसु। महापजापति गोतमि कप्पकं पक्कासापेत्वा केसं छिन्दापेत्वा कासायानिवत्थानि आच्छादेत्वा सब्बा ता सक्कियानिया इत्थिया आदाय वेसालिनगरे अगमसि। तत्थ आनन्दत्थेरेन महाकारुणिको सिध्दत्थो गोतमं याचापेत्वा पब्बज्जं उपसम्पदं च अलत्थ।

एवं उपसम्पन्ना पन महापजापति गोतमी सत्थुस्स उपसंक्रमित्वा अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि। अथ'स्सा सत्था धम्मं देसेसि। सा न अचिरं येव अरहत्तं अपापुणि। सेसा पञ्चसता भिक्खुणि पि कम्मेन अरहत्तं पापुणिंसु। एवं भिक्खुणीसंघे सप्पतिट्ठिते

पुथुभूते तत्थ गाम-निगम-जनपद-राजधानिसु कुलित्थियो कुल सुण्हायो कुलकुमारियो बुद्धसुबुद्धतं धम्मासुधम्मतं संघसुपटिपत्तिं च सुत्वा सासने अभिप्पसन्ना संसारे चं जातसंवेगा अहेसुं। ता सब्बापि अत्तनो अत्तनो सामिके मातापितरो जातके च अनुजानापेत्वा सासने पब्बजिंसु। पब्बजित्वा च सीलाचारसम्पन्ना सत्थुनो च, थेरानं च सन्तिके ओवादं लभित्वा घटेन्तियो वायमन्तियो न चिरस्सेव अरहन्तं सच्छाकंसु। ताहि उदानादिवसेन तत्थ तत्थ भासिता गाथा एकज्झं कतां थेरीगाथा नाम वुच्चति।

(थेरीगाथा अट्ठकथा)

शब्दार्थ / सदृश

विहरति (क्रि.) - राहतो, विहार करतो
हेट्ठा (क्रि.वि.) - खाली, तळाला
परिनिब्बायि (भू.क्रि.) - परिनिर्वाण पावले
सत्थु (पु.) - शास्ता, शासक
छिन्दति (क्रि.) - कापतो
कासाय (नपु.) - कासायवस्त्र, विरक्ती दर्शक रंग
याचित्वा (पू.क्रि.) - याचना करून
पापुणि (भू.क्रि.) - पोहोचला, गाठले
पब्बजित्वा (पूर्व. क्रि.) - प्रव्रजित होऊन
वुच्चति(क्रि.) - सांगतो, उच्चारतो, बोलतो

कूटागार (नपु.) - शिखर असलेली इमारत
अरहत्त (नपु.) - अर्हत्व
निक्खामित्वा (पू.क्रि.) - घरातून निघून जाऊन, गृहत्याग करून
प्रमुख(वि.) - प्रमुख, मुख्य, कर्ता
केसं दिग्गदापेत्वा - केस कापून
इत्थिया - स्त्रिया
अभिवादेत्वा (क्रि.) - अभिवादन करून
सुत्वा - ऐकून
भासति (क्रि.) - बोलतो, चमकतो

अभ्यास ****

प्रश्न १. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा -

१. तथागत बुद्धाने भिक्खुणी संघाची स्थापना का केली?
२. महापजापतीच्या मनात प्रव्रज्येचा विचार केव्हा आला?
३. भिक्खुणी संघ हळू-हळू कसा वाढत गेला?

प्रश्न २. खालील पालि प्रश्नांची पालित उत्तरे लिहा

१. भगवा वेसालियं कुहिं विहरति?
२. थेरीगाथा नाम किदीसा वुच्चति?

